

TULOSSA JA MENOSSA

Näyttely: Esillä toistasataa polkupyörää, moottoripyörää ja mopoa

Mobiliassa mennään kahdella pyörällä

KANGASALA

Polkupyörä, reisivetri, kaksi-pyöräinen ja fillari. Rakkaalla lapsella on monta nimeä. Kuka ei muistaisi lapsuudesta näitä ensimmäisiä kevyitä lämpimiä päiviä, kun oli aika kaivaa polkupyörä esiin varastosta. Ensimmäiset polkaisut vähän jännittivät mutta veivät kuitenkin kutsuvasti kohti kesää. Aika moni on varmaankin nuoruudessaan jättänyt pyöränsä tanssilavan tai yökerhon seinää vasten, jolloin kyyti myös valomerkin jälkeen on ollut omista käsistä. Työmatkapyöräilijät veivävat meidän parhaimmillaan läpi vuoden talven pakkasista pahemmin välittämättä.

Mobilian tämän vuoden teemanäyttely pureutuu kaksipyöräisten historiaan Suomessa. Esillä on polkupyöräisten lisäksi moottoripyörä ja mopot. Näyttelyllä on kaikkiaan toistasataa kaksipyöräistä menopeliä eri vuosikymmeniltä.

Polkupyörät ja moottoripyörät tulivat maahan jo 1800-luvun puolella. Ilmarenkaiden ja ketjuvedon yleistymisen sai polkupyörän suosion kasvamaan nopeasti 1890-luvulla.

Moottoripyörää käytettiin 1920-luvulta lähtien arjen hyötyajossa. 1950-luku oli kaksipyöräisten kulta-aikaa. Kaksipyöräiset olivat arjessa korvaamaton apu. Polkupyörä oli käytössä kenellä tahansa, joka sillä vain halusi ajaa. Moottoripyörällä puolestaan ei ole koskaan ollut niin näkyvää roolia suomalaisessa liikenteessä kuin tuolloin. Myös vuosikymmenen menestysuutuuksien mopon ilmestyminen markkinoille.

Näyttelyssä on mukana muutama pyörä, joiden päälle saa kiivetä ja kokea ominaistensa, miltä moottoripyörän selässä istuminen tuntuu. Kuntopyöränkin polkeminen

on mahdollista.

Näyttely painottuu pyöräisten arkielämään, mutta mukana on myös kilpapolkupyörä ja -moottoripyörä sekä poliisin ja armeijan käytössä olleita pyöriä. Rakennelluille pyörille löytyy oma osastonsa.

Korkeapyöräisten maailmaan

Alkuaikojen polkupyörästä kehitettiin 1860-luvun lopulla korkeapyöräinen suuremman vauhdin saavuttamiseksi. Etupyörä kasvoi 48–60 tuumaan kuljettajan jalan pituudesta riippuen. Pyöräilijä oli vielä vähänlaisesti, mutta kuitenkin kaikista kansanluokista. Ilmarenkaiden ja ketjuvedon yleistyttyä polkupyörästä 1890-luvulla, ja itse tehtyjen polkupyöräiden valmistaminen hiipui noin vuoteen 1910 mennessä.

Mobiliassa pääsee kuitenkin ihailemaan esimerkiksi vuoden 1886 mallin mukaisesti rakennettua korkeapyöräistä. "Reijonlainen" on polkupyörän erikoistuneen Vanhat Velot ry:n jäsenen käsialaa. Vuonna 2006 rakennettu pyörä on jäljitelmä Reijo Lehtosen Englannista olevasta 1880-luvun polkupyörästä. Yhdistyksen jäsen **Olli Lehto** kertoo, että pyörä on rakennettu mahdollisuuksien mukaan käsityönä. Sen rakentamiseen on käytetty esimerkiksi hitsausputkea, huonekaluputkea ja vanhaa Mossen joustia. Polkijan tien valaisemiseksi pyörään on kiinnitetty kynttilälamppu.

Olenneet rakenteet vastaavanlaisia pyörästä neljätoista kappaletta, Lehto mainitsee.

Intohimoinen pyöräilymiehensä, että Suomessa on olemassa ainakin 200 eri merkistä polkupyörää.

Näin suuri määrä on johtanut siihen, että jos vaikkapa kyllänsä kasaasi pyöräsi kokoon eri osista, lään pisti valmiiseen pyörään oman merk-

kunsi, Lehto selventää.

Jopolla pääsee

Mobiliassa pääsee sukelta- maan myös Pohjoismaiden suosituimman polkupyörämallin, jopon historiaan. Jokaisen Polkupyörän tarina alkaa 1960-luvulta, jolloin liero Helkamalla oli unelma. Hän halusi luoda polkupyörän, jolla voisivat ajaa kaikki ihmiset iästä, kokoon, sukupuolesta tai kulkemaan katsomatta. Syntyi jopo. Uutta oli se, että enää ei ollut erikseen miesten pyörää, naisten pyörää tai nuorten pyörää - oli vain värikäs ja rentoon kaupunkilaistyyliin liitetty jopo. Ensimmäisen sukupolven jopojen valmistus lopetettiin vuonna 1974, mutta vuonna 2000 jopojen tuotanto aloitetaan uudelleen. Yhdessä vuonna myöhemmin syntyi jopon kolmas sukupolvi, kun kolmivaihteinen jopo pääsi tuotantoon.

Viime kesänä seurailin Kangasalla, kuinka jopot ovat nykyisin etenkin nuorten suosiossa. Nykyään pyörä on paljon, minullakin yli 100 kappaletta. Vanhojen pyöräiden viihtäytyminen liittyy tekniikkaan ja kullekin ajalle ominaiseen insinööriintuutioon. Pyöräily on hieno harrastus ja mitä mukavampi kuntoilumuoto. Mikäs sen parempaa kuin pyörällä vaimon kanssa tandemilla Suomen kauniissa luonnossa ja turista samalla mukavia. Ei pyöräilyä kautta saavutettavien metsäpolkujen auton kyydistä pääse kokemaan, Olli Lehto hehkuttaa.

Yhteensä kolme näyttelyä

Mobiliassa aukei viikonloppuna kaksi muutakin näyttelyä. Koneita tiellä -näyttelyyn on koottu esimerkkejä tiehöylästä 1900-luvun alkuvuosien hevosenvetoisesta Talkoo - eli

"Amerikan höylästä" oikeaan amerikkalaiseen Caterpillarin.

Tekniikan Maailman 60-vuotisjuhlanäyttelyssä on esillä lehden liikkuvalla poliisille eri juhlavuosina lahjoitettuja poliisiautoja. Nähtävillä on vuonna 1978 poliisille lahjoitettu Dodge Aspen, vuonna 1988 lahjoitettu Audi 90 Quattro sekä vuonna 2003 lahjoitettu Jaguar S-type R.

Kahdella pyörällä ja Koneita tiellä -näyttelyt ovat avoinna 16.3.–30.11.2013. TM 60 vuotta -juhlanäyttely on avoinna 16.3.–31.10.2013.

SHL KRISTIINA HELMINEN

Olli Lehto ajoi korkeapyöräisellä "Reijonlaisella" Mobilian tämän vuoden teemanäyttelyn avajaisissa perjantaina.

Olli Lehto ja "Reijonlainen". Vuoden 1886 mallin mukaisesti rakennellusta pyörästä löytyy esimerkiksi polkijan tietä valaiseva kynttilälamppu.

Moottoritojien tiehöylän valmistus alkoi Suomessa 1920-luvulla ulkomaisilla mallilla. Ensimmäisen tiehöylän nimi oli Tiekarhu, jonka mukaan tiehöylä kutsutaan yleisesti tiekarhuiksi.

Jopot ovat tuttuja monelle sukupolvelle.

kuukausi 2013 6/12 15.000 100000

Kukkasin koristeltu Vespa 145. Vespa-skeettoreita valmistaa Piaggio-yhtiö.

Liikenneministeri Pekka Vennamo sai kuvan vuonna 1956 valmistuneen Tunturi-mopon lahjaksi.